

רע"פ 3112/14 - צבי כהן אקולוגיה בע"מ, צבי כהן, יחזקאל כהן, מרדכי סילאם נגד מדינת ישראל המשרד להגנת הסביבה

בבית המשפט העליון

רע"פ 3112/14

לפני: כבוד השופט ח' מלצר

המבקשים: 1. צבי כהן אקולוגיה בע"מ
2. צבי כהן
3. יחזקאל כהן
4. מרדכי סילאם

נגד

המשיבה: מדינת ישראל המשרד להגנת הסביבה

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז (כב' השופטים: א' טל (סג"נ), ז' בוסתן, א' מקובר) מתאריך 30.12.2013 בתיק ע"פ 3941-11-12

בשם המבקשים: עו"ד דן צפרייר; עו"ד שני וקסלר

בשם המשיבה: עו"ד דניאל מור

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז (כב' השופטים: א' טל (סג"נ), ז' בוסתן ו-א' מקובר) ב-ע"פ 3941-11-12.

עמוד 1

אביא להלן, בתמציתיות, את הנתונים הדרושים להכרעה.

2. המבקשים הואשמו, בכתב אישום מתוקן שהוגש לבית משפט השלום בפתח תקווה הנכבד (להלן: כתב האישום), בעבירות של: אי קיום תנאים ברישיון עסק וניהול עסק ללא רישיון כדן (עבירות לפי סעיפים: 4, 7, 14, ו-14א, לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968, וביחס למבקשים 2-4 גם לפי סעיף 15(2) לחוק הנ"ל).

על פי עובדות כתב האישום, המבקשים הובילו, בכ-400 מקרים שונים, פסולת, שאיננה פסולת יבשה, מהשוק העירוני בנתניה, אל תחנת מעבר לפסולת יבשה, המצויה באזור התעשייה בנתניה, תחת ניהולם (להלן: תחנת המעבר).

בנוסף, הואשמו המבקשים בכך שבתאריך 27.10.2010 בשעות הבוקר, הם הובילו והכניסו "דחסנית", אשר הכילה פסולת מעורבת שמקורה בקניון "השרון" בנתניה - אל תחנת המעבר (להלן: האירוע הרביעי מושא כתב האישום).

כן הואשמו המבקשים בכך שהובילו פסולת מן השוק העירוני בנתניה אל מכולה שהוצבה בשטח פתוח הסמוך לקניון "הדרים" בנתניה, על גבי קרקע חשופה וללא כל תשתית מתאימה - ובכך הפעילו, ללא רישיון, "תחנת מעבר" (להלן: האישום בעבירה של הפעלת תחנת מעבר ללא רישיון).

3. בכתב האישום נטען כי בפעילותם הנ"ל הפרו המבקשים את תנאי רישיון העסק להובלת פסולת שניתן להם, מאת המועצה האזורית עמק חפר, שקבעו, בין היתר, כך:

"הובלת פסולת תעשה אך ורק אל אתר סילוק פסולת, או אל אתר לטיפול בפסולת, או אל תחנת מעבר, המאושרים לפי כל דין";

"פסולת יבשה ופסולת בניין תועבר ישירות מנקודת הפינוי (ללא תחנת ביניים) לאתרים המיועדים ומאושרים לקליטת פסולת מסוג זה";

"פסולת מעורבת הכוללת מרכיבים אורגניים רקבוביים תועבר ישירות מנקודת הפינוי (ללא תחנת ביניים) לטיפול או הטמנה באתרים המיועדים ומאושרים לקליטת פסולת מעורבת".

עוד נטען בכתב האישום כי בפעילותם הנ"ל הפרו המבקשים גם את תנאי רישיון העסק להפעלתה של תחנת מעבר לפסולת יבשה, אשר ניתן להם מאת עיריית נתניה, שקבעו, בין היתר, כי: "לתחנת מעבר לא תורשה כניסה של... פסולת מעורבת המכילה מרכיבים אורגניים רקבוביים".

4. לאחר שמיעת ראיות, זיכה בית משפט השלום הנכבד (כב' השופט מ' מזרחי) את המבקשים מכל האישומים שיוחסו להם, בהכרעת דין מפורטת (המשתרעת על פני 92 עמודים; להלן: הכרעת הדין המזכה).

5. המשיבה הגישה ערעור על הכרעת הדין המזכה. טיעוניהם של הצדדים נשמעו בפני בית המשפט המחוזי מרכז הנכבד (הרכב השופטים: א' טל (סג"נ, כתוארו אז), ז' בוסתן ו-א' מקובר), בשלושה שלבים:

במהלך הדיון הראשון, התייחס ב"כ המבקשים לטענה בדבר הפרת תנאי הרישיון להובלת פסולת מעורבת בביצוע של עצירות בתחנות ביניים, באומרו, בין היתר, כך:

"אני מודה שזה לא ישירות, ואני מודה שהיו עצירות ביניים שכל מטרתן היא ניקוי. אני מודה שזה בניגוד לתנאי הרישיון, ואני אף מסיף שהיו עוד עצירות ביניים לשם ניקוי...".

במהלך הדיון השני בערעור, הודיעה המשיבה, בהמלצתו של בית המשפט המחוזי הנכבד ולנוכח דבריו הנ"ל של ב"כ המבקשים (שמהם למדה המשיבה על קיומה של הודאה בעבירה של אי קיום תנאי רישיון העסק להובלת אשפה), כי היא חוזרת בה מהערעור ככל שהוא מתייחס לזיכויים של המבקשים מן העבירה של הפעלת תחנת מעבר ללא רישיון. בתוך-כך, הסכימה המשיבה כי מרבית הטענות בערעור, שהתייחסו לאישום בעבירה של הפעלת תחנת מעבר ללא רישיון - תימחקנה, והדיון בערעור יצטמצם רק לטענות בדבר:

(א) הפרת תנאי רישיון העסק להובלת פסולת מעורבת על דרך של ביצוע עצירות בתחנות ביניים (לרבות באירוע הרביעי, מושא כתב האישום).

(ב) הפרת תנאי רישיון העסק להפעלתה של תחנת מעבר לפסולת יבשה, נוכח הכנסתה של פסולת מעורבת לתחנת המעבר, באירוע הרביעי מושא כתב האישום.

בדיון השלישי, שהתקיים בפני בית המשפט המחוזי הנכבד, בתאריך 22.12.2013, הסכים ב"כ המשיבה למחוק את הערעור כנגד זיכוי של המבקש 4, מחוסר רלבנטיות - והערעור האמור כנגד זיכוי נדחה.

6. בית המשפט המחוזי הנכבד דחה בפסק דינו את הערעור שהופנה כנגד זיכויים של המבקשים 1-3 (להלן: המבקשים), מהעבירה של הפרת תנאי רישיון העסק להפעלתה של תחנת מעבר לפסולת יבשה, בגין הכנסתה של פסולת מעורבת לתחנת המעבר, באירוע הרביעי, מושא כתב האישום.

לעומת זאת, בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי שונה המצב ביחס לזיכויים של המבקשים מהעבירה של הפרת תנאי הרישיון להובלת פסולת מעורבת על דרך של עצירה בתחנת ביניים, העולה מעובדות האירוע הרביעי, מושא כתב האישום, שכן בית משפט השלום הנכבד כלל לא הכריע את הדין ביחס לעבירה זו. בהקשר זה - בית המשפט המחוזי הנכבד לא ראה להחזיר את הדיון לבית משפט השלום - והרשיע את המבקשים בעבירה האמורה, בין היתר, לנוכח הודאתם של המבקשים, באמצעות בא כוחם, בביצועה (ראו: פסקה 5 דלעיל). בתוך-כך, התייחס בית המשפט המחוזי הנכבד גם לטענתם של המבקשים לפיה תכליתה של עצירת הביניים האמורה היתה "למטרות ניקיון", קרי: להקל על שינוע אשפה ולמנוע את הותרת האתר ללא דחסנית לפינוי אשפה, בקובעו כך:

"איננו מקלים ראש בתכלית שלשמה בוצעה "עצירת הביניים" של הדחסנית שהובאה מקניון השרון לתחנת המעבר, אך

אין בה משום הגנה לעבירה של הפרת תנאי רישיון העסק...".

(ראו: עמ' 8 לפסק-הדין; להלן: הכרעת הדין המרשיעה).

7. בית המשפט המחוזי הנכבד הורה להחזיר את הדיון בתיק לבית משפט השלום, לצורך מתן גזר-דין. בתאריך 17.3.2014, לאחר שמיעת טיעונים לעונש, גזר בית משפט השלום את דינם של המבקשים כך: על המבקשת 1 הושת קנס בסכום של 40,000 ש"ח, ועל כל אחד מהמבקשים 2 ו-3 הושת קנס בסכום של 20,000 ש"ח, או 90 ימי מאסר תמורתם.

8. מכאן הבקשה שלפני, למתן רשות ערעור על הכרעת הדין המרשיעה.

טענות הצדדים בבקשה

9. בבקשתם מעלים המבקשים שורה של טענות, המצדיקות, לדעתם, מתן רשות ערעור בעניינם, ואשר ניתן לסכמן, בתמציתיות, כדלקמן:

(א) המבקשים מיצו את ההליך מול בית משפט השלום הנכבד עם הינתן גזר הדין. הבקשה דנא מופנית כנגד הכרעת הדין המרשיעה, שניתנה למעשה על ידי בית המשפט המחוזי, כערכאה ראשונה.

(ב) הבקשה למתן רשות ערעור היא למעלה מן הצורך, ולמעשה נתונה למבקשים זכות ערעור על הכרעת הדין המרשיעה. זאת מאחר שאין מחלוקת כי בית משפט השלום הנכבד לא דן בפסק דינו בסוגיה, מושא הכרעת הדין המרשיעה.

(ג) בנסיבות הבקשה דנא, כאשר המבקשים זוכו זיכוי מוחלט בבית משפט השלום, והורשעו, לראשונה, על ידי ערכאת הערעור - ראוי "להגמיש" את התנאים הקבועים בהלכת חניון חיפה, וליישם מבחנים "רכים" יותר.

(ד) בית המשפט המחוזי הנכבד שגה בפרשנות המשפטית שנתן להוראות הדין (תנאי רישיון העסק), באופן שאיננו עולה בקנה אחד עם הכלל שלפיו כאשר איסור פלילי נתון לפרשנות - על בית המשפט להעדיף את הפירוש המקל עם הנאשם.

(ה) הכרעת הדין המרשיעה ניתנה מבלי שבית המשפט המחוזי הנכבד עיין במכלול העדויות שנשמעו בפני בית משפט השלום הנכבד, ובפרט בעדותו של מנהל בעיריית נתניה, ממנה עולה כי התנהלותם של המבקשים "נבעה מאילוץ שנכפה עליהם על ידי מזמינת העבודה היא עיריית נתניה". בתוך-כך, טוענים המבקשים כי עומדות להם: הגנת הצידוק, המעוגנת בסעיפים 34(2)-(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); ההגנה של טעות במצב דברים הקבועה בסעיף 34(א) לחוק העונשין; ההגנה של זוטי דברים, המעוגנת בסעיף 34(ז) לחוק העונשין, וכן הגנה מן הצדק, לפי סעיף 149(1) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982.

נוכח הטיעונים הנ"ל - המבקשים גורסים כי פסיקתו של בית המשפט המחוזי הינה בעלת משמעות אופרטיבית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים, ומצדיקה התערבות בית משפט זה.

10. המשיבה טוענת, מנגד, כי דין הבקשה להידחות הן על הסף, מאחר שהיא הוגשה, לטענת המשיבה, טרם זמנה (לפני שמוצו הליכי הערעור על גזר הדין), והן לעיצומה, מאחר שהיא איננה מעוררת שאלה משפטית החורגת מעניינם של הצדדים.

דין והכרעה

11. לאחר עיון בבקשה, בתגובת המשיבה לה, ובחומר שצורף אליה, הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות. אביא, בתמציתיות, את הנימוקים להחלטתי זו להלן.

בטרם שאדון בטענות לעיצומה של הבקשה, אדרש, תחילה, לטענת הסף וכן לסוגיית סיווגו של ההליך שבפני - סוגיה שיש לה נפקות לעניין אמות המידה שלאורן יש לבחון את הבקשה דנא.

12. אין בידי לקבל את טענתה של המשיבה שלפיה לא בשלה העת להידרש לבקשה מאחר שטרם מוצו ההליכים בשתי הערכאות הקודמות. אמנם, הלכה היא כי כל עוד לא מוצו ההליכים - ככלל אכן אין מקום להגשת בקשת רשות ערעור (ראו, למשל: רע"פ 3796/08 פז חברת נפט נ' מדינת ישראל (28.10.2008)). כפועל יוצא מכך נפסק גם כי: "אין רשות הערעור והערעור נתונים על הרשעה בנפרד מגזר הדין" (ראו, למשל: רע"פ 2301/98 רונן נ' מדינת ישראל (20.4.1998)). ואולם הדברים אמורים במקום שבו מתבקש ערעור על הכרעת הדין, טרם שניתן בתיק גזר דין סופי (ראו, למשל: רע"פ 3564/96 רייס נ' מדינת ישראל (30.5.1996)). על פני הדברים המצב בענייננו שונה, שכן הבקשה למתן רשות ערעור (על הכרעת הדין המרשיעה) הוגשה לאחר שניתן גזר דין (שלא הוגש עליו ערעור בתוך המועד הקבוע לכך בחוק) - כך שהתגבש בתיק "פסק דין" סופי, אשר הליכי ההשגה עליו, בפני הערכאות דלמטה, מוצו.

יחד עם זאת אין להלום גם את טענתם של המבקשים לפיה הבקשה למתן רשות ערעור הוגשה למעלה מן הצורך, בעוד שקיימת למבקשים זכות ערעור על הכרעת הדין המרשיעה. זאת מאחר ש"עצם העובדה כי בפסק-דין של ערכאת ערעור מצויים שינוי, תוספת או אף הכרעה חדשה שלא נכללה בהחלטת הערכאה הראשונה, אין בה די כדי להוציא את המקרה מגדר 'גלגול שלישי' ולהקנות זכות ערעור". בנסיבות המקרה חלה הוראת סעיף 41(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, המורה כי ערעור על פסק דין של בית משפט מחוזי בערעור ניתן לערעור בפני בית המשפט העליון בכפוף למתן רשות (ראו, למשל: רע"פ 2975/12 פלוני נ' מדינת ישראל (17.4.2012) והאסמכתאות הנזכרות שם, בפיסקה ח'). בתוך-כך נפסק כי: "גם נושא שהוכרע לראשונה במסגרת ערעור אינו מוציא עצמו ככלל ממכלול המסכת הערעורית שהוכרעה" (עיינו והשוו: רע"א 11706/05 גבעת נילי, כפר שיתופי בע"מ נ' חיון (8.5.2009)). ודוק: הסוגיה שלגביה מתבקשת כאן הרשות לערער - הגם שהיא הוכרעה לראשונה על ידי ערכאת הערעור - היתה חלק מהמסכת הדיונית שהובאה בפני בית משפט השלום הנכבד, אשר שמע עדויות וטעוניהם לגביה (אך משום מה לא הכריע בה בפסק-דינו). בנסיבות אלה אין לומר כי הסוגיה נדונה פעם אחת בלבד, בבית המשפט המחוזי הנכבד, וכי ההכרעה בה מקימה זכות ערעור בפני בית משפט זה.

מכאן, לעיצומה של הבקשה.

13. כידוע, הלכה היא כי רשות ערעור לדין "בגלגול שלישי" תינתן רק במקרים ייחודיים, שבהם מתעוררת שאלה

בעלת חשיבות משפטית, או ציבורית, רחבה, החורגת מעניינם של הצדדים הישירים להליך (ראו: ר"ע 103/82 חנין חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982); רע"פ 4515/07 אבו שנב נ' מדינת ישראל (17.10.2007)), או במקרים נדירים שמתגלה בהם אי-צדק מהותי בולט, או מתעורר חשש כי נגרם למבקש עיוות-דין (עיינו: רע"פ 6487/12 דביר נ' מדינת ישראל (15.7.2013) והאסמכתאות הנזכרות שם בפסקה 11).

14. לא שוכנעתי כי הבקשה שלפני עומדת באמות המידה הנ"ל. הטענות בעלות האופי העקרוני, לכאורה, שמעלים המבקשים מתמקדות בפרשנותו של תנאי ספציפי ברישיון עסק מסוים שניתן להם, וביישום הדין על הנסיבות הקונקרטיות. דא עקא, שהלשון המפורשת של התנאים הקבועים ברישיון העסק להובלת פסולת שניתן למבקשים מאת המועצה האזורית עמק חפר - ברורה, מפורשת, ואיננה מותירה מקום לפרשנות. הפרשנות המוצעת על ידי המבקשים - לא זו בלבד שהיא נעדרת עיגון לשוני בתנאי הרישיון הנ"ל, אלא שהיא אף חותרת, בעיני, תחת תכליתו. יתרה מכך - בניסיון לשוות לבקשה אופי עקרוני, המבקשים "קוראים" בפסק דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד דברים שלא נכתבו בו. בנסיבות אלה - אין לומר כי הבקשה מעוררת שאלה בעלת חשיבות משפטית החורגת מעניינם הפרטני של המבקשים.

15. מעבר לאמור בפסקה 14 שלעיל - אינני סבור כי במקרה שלפני התגלה אי-צדק בולט, או מתעורר חשש כי נגרם למבקשים עיוות-דין. הסוגיה שניצבת במוקד הכרעת הדין המרשיעה - עמדה, כאמור, לדיון בפני בית משפט השלום הנכבד, אשר שמע ראיות וטיעונים לגביה (ראו: עמ' 76-77 לפסק הדין של בית משפט השלום הנכבד, תחת הכותרת: "האירוע הרביעי 27.10.10 בשעה 7:23 הובלת דחסנית, אשר הכילה פסולת ביתית מעורבת שמקורה בקניון השרות בנתניה אל תחנת המעבר"). בית המשפט המחוזי הנכבד קיים, אף הוא, שלושה דיונים בתיק ושמע את טענות הצדדים, לרבות בסוגיה זו. הודאתם המפורשת של המבקשים (בין היתר באמצעות בא-כוחם, בדבריו שהוזכרו לעיל, בפסקה 5), לצד הראיות שפורטו בפסק דינו של בית משפט השלום הנכבד, בהתייחס לאירוע הרביעי, מושא כתב האישום (ראו: שם) - איננה מותירה מקום לספק כי למצער באירוע האמור, הפרו המבקשים, במודע, את התנאי ברישיון העסק להובלת פסולת שניתן להם מאת המועצה האזורית עמק חפר, המורה כי: "פסולת מעורבת... תועבר ישירות מנקודת הפינוי (ללא תחנת ביניים) לטיפול, או הטמנה באתרים המיועדים ומאושרים לקליטת פסולת מעורבת".

16. כמו בית המשפט המחוזי הנכבד, אף אני סבור כי אין בטענתם הנ"ל של המבקשים, שלפיה: "מטרת עצירתה הייתה לשם שמיים ולשמירה על איכות הסביבה" (לשון המבקשים) כדי לבסס טענת הגנה מפני העבירה של הפרת תנאי רישיון העסק להובלת פסולת, שניתן להם מאת המועצה האזורית עמק חפר. ודוק: עיון מעמיק בטיעוני המבקשים בבקשה שלפני ובחומר שצורף לה מעלה כי למעשה אין בפי המבקשים כל טענת הגנה ממשית כנגד העבירה שבביצועה הורשעו. במה דברים אמורים? - בעוד שהכרעת הדין המרשיעה מדברת ב"חיסין" (הפרת תנאי רישיון העסק להובלת פסולת, שניתן מאת המועצה האזורית עמק חפר, בגין הובלת דחסנית המכילה פסולת מעורבת מקניון השרון לתחנת המעבר, במקום לאתר המיועד לטיפול בה) - המבקשים עונים, לכל אורך הבקשה, ב"שעורין", וממקדים את טענותיהם בפרטים ובטיעונים העשויים אולי להיות רלבנטיים לשאלה האם הופרו תנאי רישיון העסק להפעלת תחנת המעבר, שניתן להם מאת עיריית נתניה, בעצם הכנסתה של פסולת שמקורה בשוק בנתניה, אליה. מסתבר כי בית משפט השלום הנכבד הלך שבי אחר טענותיהם האמורות של המבקשים וזיכה אותם מהעבירה הנ"ל, על יסוד "ראיות מזכות" שבעיקרן אינן רלבנטיות לאישום האמור (עיינו: עמ' 77-92 לפסק הדין הנ"ל), ובכך לא דק פורתא. בית המשפט המחוזי הנכבד העמיד, איפוא, דברים על מכונם.

לבסוף אעיר כי גם אין בעדותו של עובד בעיריית נתניה, אשר שימש כמנהל התפעול של השוק - על הנפקויות

המשפטיות הנגזרות ממנה, לגישתם של המבקשים - כדי להקים למבקשים טענת הגנה, כנגד האישום שבו הורשעו.

17. משאין עיגון לשוני לפרשנות שמציעים המבקשים, ובהיעדר טענת הגנה מבוססת כנגד האישום שבו הורשעו - הרשעתם של המבקשים, בדין יסודה, ולא מצאתי מקום כי יש לאפשר לדון בענין "בגלגול שלישי".

18. נוכח כל האמור לעיל - הבקשה למתן רשות ערעור נדחית.

ניתנה היום, י"ט בתמוז התשע"ד (17.7.2014).

שׁוֹפֵט
